

**Споразум о стабилизацији и
придруживању (ССП)**

**Република Србија
Влада
Канцеларија за придруживање Европској унији**

Београд, септембар 2005. године

Издавач:

Влада Републике Србије
Канцеларија за придруживање ЕУ

За издавача

др Тања Мишчевић

Аутори:

мр Владимир Међак
мр Никола Јовановић
Сања Арежина

Дизајн и графичка обрада:

Смиљана Пешић

Штампа

Excelsior

Тираж

1000 примерака

Садржај

1. Почетак уговорних односа са Европском унијом (4)
2. Споразум о стабилизацији и придруживању (6)
3. Општа начела Споразума (8)
4. Политички дијалог (10)
5. Регионална сарадња (12)
6. Слободно кретање робе (14)
7. Кретање радника, право настањивања, пружање услуга, капитал (16)
8. Усклађивање законодавства, његово спровођење и правила конкуренције (20)
9. Правосуђе и унутрашњи послови (24)
10. Политика сарадње (26)
11. Финансијска сарадња (38)
12. Контрола примене Споразума (40)
13. Народна скупштина Републике Србије и ССП (42)
14. Примена, тела и трајање ССП и Привремени споразум (44)
15. Шта и како после Споразума (46)



1. Почетак уговорних односа са Европском унијом

СФРЈ је традиционално имала веома развијене и интензивне односе са ЕУ и њеним државама чланицама. Била је међу 10-15 најзначајнијих партнера Уније. Дипломатски односи СФРЈ и ЕЕЗ успостављени су још 1968. године. Први трговински споразум закључен је 1970. године, а Споразум о трговини и сарадњи 1980. године. Између 1980. и 1991. године била су закључена три финансијска протокола, али је већина активности замрзнута новембра 1991. године, када су уведене санкције према СФРЈ. Ипак, ови споразуми, иако врло битни са економске и политичке тачке гледишта, не воде интеграцији и пуноправном чланству у ЕУ (имају их још државе Магреб, Блиског истока...). Политичке промене у Београду након избора 2000. године отвориле су врата развоју нове, повољније фазе у односима СРЈ са овом најважнијом европском организацијом.

Чланство у Европској унији је стратешки циљ државне политике Републике Србије и главни део њене спољнополитичке стратегије.

На путу приближавања Европској унији, СРЈ, а затим и Србија и Црна Гора (након потписивања Београдског споразума 2002. године) се успешно укључила у глобалне и регионалне интеграције које јасно показују њену европску оријентацију. Након демократских промена 5. октобра 2000. године, СРЈ је постала члан ОЕБС-а и Савета Европе, чиме смо прихватили и низ правних инструмената – попут Европске конвенције о људским правима, Оквирне конвенције о заштити националних мањина, Европске социјалне повеље. Тиме је СРЈ створила претпоставке за усклађивање свог законодавног оквира са европским правним стандардима.

У пролеће 1997. године Унија је усвојила тзв. политику регионалног приступа. Почетком 1999, упоредо са избијањем кризе и рата на Косову и Метохији, Унија је почела да припрема свеобухватну политику према југоисточној Европи. Реч је о Процесу стабилизације и придруживања (ПСП) који је усмерен на развој односа Европске уније са

Албанијом, Босном и Херцеговином, Хрватском, Македонијом и Савезном Републиком Југославијом. Главне делове Процеса стабилизације и придруживања чине:

- нова генерација уговорних односа кроз Споразум о стабилизацији и придруживању,
- програм техничке помоћи Кардс (*CARDS*),
- аутономни трговински режим,
- политички дијалог.

Јуна 1999. године покренут је Пакт стабилности за југоисточну Европу, који је осмишљен као важан механизам даљег напретка заједничке стратегије стабилности и развојка овог дела Европе. Циљ Пакта као својеврсног процеса јесте помоћ државама југоисточне Европе на путу ка пуној интеграцији у евроатлантске структуре и јачање регионалне сарадње. Он је почео да ефикасно функционише тек после петооктобарских промена у Србији.

Највећи напредак у односима Републике Србије и ЕУ постигнут је након избора у Републици Србији, октобра 2000. године. На иницијативу Француске, која је председавала Саветом Европске уније, 24. новембра 2000. године одржан је Загребачки састанак, на којем су се састали шефови држава и влада чланица Европске уније и држава обухваћених Процесом стабилизације и придруживања. На састанку је усвојена Завршна декларација, која представља једну од важних прекретница за даљи развој политичких и економских односа држава обухваћених Процесом стабилизације и придруживања са Европском унијом.

Декларацијом је загарантована европска перспектива свим државама које су обухваћене Процесом стабилизације и придруживања, уз уважавање индивидуалних резултата тих земаља, и пружен је подстицај оживљавању регионалне сарадње.

Потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању, Република Србија ће учинити битан формални корак у институционализацији односа са Европском унијом. Тиме ће започети свеобухватни посао спровођења преузетих обавеза и провера способности Републике Србије за испуњење услова за чланство у Европској унији. Тај посао захтева активну улогу и укључивање свих учесника процеса – Владе, Народне скупштине Републике Србије, ресорних министарстава и цивилног друштва и друштва у целини.



2. Споразум о стабилизацији и придруживању (ССП)

Споразум о стабилизацији и придруживању је кључни инструмент којим почињу свеобухватне припреме за чланство Републике Србије у Европској унији. Споразум ће уредити односе између Републике Србије и ЕУ у сва три стуба Европске уније:

- Европској заједници и њеним економским и другим аспектима,
- Заједничкој спољној и безбедносној политици,
- Сарадњи у области правосуђа и унутрашњих послова.

Ратификовањем Споразума завршавају се преговори. Споразум ће ступити на снагу након усвајања у Народној скупштини Републике Србије, у парламентима држава чланица Европске уније и одобрења у Европском парламенту. Поступак ратификације обично траје од 18 до 24 месеца. Међутим, економски аспекти уговора, тј. фазно успостављање зоне слободне трговине, почиње након ратификовања тзв. Прелазног споразума. Он је саставни део Споразума о стабилизацији и придруживању, а ратификују га само Европски парламент и Народна скупштина Републике Србије, што скраћује процедуру ратификације на неколико месеци.

Споразум о стабилизацији и придруживању припада новој генерацији споразума о придруживању Европској унији, који су израђени за државе обухваћене Процесом стабилизације и придруживања. Он има све делове које су садржавали и уговори потписани са државама средње и источне Европе које су постале чланице ЕУ 2004. године, тзв. Европски споразуми, а то су: општа начела, политички дијалог, слободно кретање роба, услуга, радника и капитала, право пословног настанивања, усклађивање законодавства, сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова, политичка сарадња, финансијска сарадња и институционалне, опште и завршне одредбе.

Уз све наведено, у Споразуму о стабилизацији и придруживању истиче се његов политички, тј. стабилизациони аспект, посебно у поглављу о регионалној сарадњи. Стабилизација се односи на даљу нормализацију стања у државама обухваћеним Процесом стабилизације и придруживања и на унапређивање њихове међусобне сарадње.

Са правног аспекта битно је нагласити да се Споразум закључује између Републике Србије и Европских заједница и њених држава чланица.

Закључењем Споразума о стабилизацији и придруживању, Република Србија ће постати придружена држава Европске уније и потврдиће јој се статус потенцијалног кандидата за пуноправно чланство у Унији. Споразумом се наглашава индивидуални приступ у вредновању достигнућа Републике Србије у приближавању Унији. То значи да се приближавање пуноправном чланству заснива на способности прихватања европског права, стандарда и критеријума, достигнућима у изградњи регионалне стабилности и резултатима у спровођењу обавеза које произлазе из придруженог статуса.

Циљеви придруживања су:

- пружање одговарајућег оквира за политички дијалог и омогућавање развоја блиских политичких односа између страна,
- подстицање напора Републике Србије у развијању економске и међународне сарадње и усклађивање њеног законодавства са законодавством ЕЗ,
- подстицање настојања Републике Србије да заврши прелазак у тржишну економију, да развија добре економске односе и зону слободне трговине између ЕЗ и Републике Србије,
- подстицање регионалне сарадње у свим областима које су обухваћене овим споразумом.

Две најважније обавезе које ће Република Србија преузети овим споразумом биће успостављање зоне слободне трговине и усклађивање законодавства Републике Србије са правом ЕУ.

Правна и економска прилагођавања у вези са спровођењем ССП-а представљају озбиљан почетак свеобухватног прилагођавања, које ће почети пуном снагом након што Република Србија постане кандидат за чланство у ЕУ. Реформе и темељно прилагођавање правним, економским и политичким стандардима Уније захтевају појединачни и заједнички ангажман свих појединаца и институција у Србији.

Све промене које намеће пут према Унији у складу су са остваривањем интереса развоја и модернизације Србије. Може се закључити да ССП не уређује искључиво односе између Србије и Уније, већ он у првом реду уређује односе у Србији, јачајући ефикасност правне државе и помажући целокупним економским и институционалним формама које су Србији неопходне да би постала модерна и развијена држава.



3. Општа начела споразума

Поштовање демократских начела и људских права, међународног права и владавине права, као и тржишне економије, чини темеље унутрашње и спољње политике Републике Србије и држава чланица Уније. У складу са тим, ова начела чине кључне делове Споразума о стабилизацији и придруживању.

Као и код већине међународних уговора оваквог карактера које склапа Унија, у преамбули Споразума о стабилизацији и придруживању биће сажете основне вредности којима су стране привржене као и значај успостављања блиских и трајних односа између Србије и Уније. То су:

- успостављање и консолидација стабилног, европског поретка утемељеног на сарадњи, којем је Европска унија главно упориште, као и сарадња кроз механизме Пакта стабилности,
- развој цивилног друштва и демократизација, изградња институција и реформа јавне управе, повећана трговина и економска сарадња, као и сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова,
- веће политичке и економске слободе, уз поштовање људских права и владавине права, права припадника националних мањина и демократских начела путем вишестраначког система са слободним и поштеним изборима,
- слободна тржишна економија и спремност Уније да помогне економским реформама у Србији,
- слободна трговина у складу са правима и обавезама које произлазе из правила Светске трговинске организације (СТО),
- редовни политички дијалог о билатералним и међународним питањима од обоностраног интереса, укључујући и регионалне аспекте, узимајући у обзир Заједничку спољну у безбедносну политику Европске уније,
- развој трговине и улагања,

- усклађивање законодавства у релевантним областима са законодавством ЕУ,
- спровођење реформе и обнове уз употребу свих постојећих облика сарадње, као и техничке, финансијске и економске помоћи ЕУ.

Споразум ће узети у обзир приврженост странака потпуном спровођењу свих начела и одредаба Повеље Уједињених нација, основних докумената Организације за европску безбедност и сарадњу (ОЕБС), Пакта стабилности за југоисточну Европу, као и поштовање обавеза из Дејтонског/Париског споразума и Резолуције 1244 Савета безбедности УН. Споразум ће подсетити на Загребачки састанак на врху, који је позвао на даље јачање односа између држава обухваћених Процесом стабилизације и придруживања и Европске уније, као и на појачану регионалну сарадњу.

Према закључцима Савета Европске уније за Процес стабилизације и придруживања, кључни су међународни и регионални мир и стабилност, као и развој добросуседских односа. Закључење и спровођење овог Споразума засниваће се искључиво на индивидуалним достигнућима Србије, без обзира на развој других земаља региона.

Србија има обавезу да настави и подстиче добросуседске односе и сарадњу у разним областима са земљама региона, ради обезбеђивања регионалне стабилности.

Сарадња обухвата области:

- узајамне концесије за кретање лица, радника, робе, капитала и услуга,
- развој пројеката од заједничког интереса – борба против организованог криминала, корупције, прања новца, илегалних миграција и кријумчарења.

Уговорне стране ће се обавезати да ће у прелазном периоду, после ступања на снагу Споразума, у потпуности остварити придруживање Србије Европској унији. Од Србије ће се у том периоду очекивати правне, административне, институционалне и економске реформе, у складу са општим начелима Споразума, који је у целини усклађен са одговарајућим одредбама Светске трговинске организације, посебно са деловима који се односе на царине и трговину робом, као и на трговину услугама.



4. Политички дијалог

Србија и Европска унија су до сада, од 2001. године, имале пет састанака Консултативне радне групе и осам састанака Унапређеног сталног дијалога. У априлу 2005. године Република Србија (СЦГ) је добила позитивну Студију изводљивости. Споразум ће успоставити формални политички дијалог између његових странака, који ће учврстити међусобно приближавање развојем веза солидарности и нових облика сарадње.

Политички дијалог има ове циљеве:

- пуну интеграцију Србије у заједницу демократских држава и постепено приближавање Европској унији,
- усклађивање ставова Србије и Европске уније о међународним питањима, укључујући и размену информација, посебно о битним питањима од обостраног интереса,
- развој регионалне сарадње и добросуседских односа Србије и других држава региона,
- усклађивање погледа на безбедност и стабилност у Европи, укључујући сарадњу у областима обухваћеним Заједничком спољном и безбедносном политиком Европске уније.

Оквир политичког дијалога одредиће Савет за стабилизацију и придруживање, који ће бити основан ради контроле спровођења Споразума. Савет има општу надлежност за сва питања која стране у Споразуму буду изнеле пред њега.

Дијалог се успоставља на захтев страна у већ одређеним облицима:

- на састанцима високих представника Србије и Председништва Савета Европске уније и Комисије,

- дипломатским каналима комуникације између страна, укључујући и контакте у државама изван Европске уније и са другим међународним организацијама (Уједињене нације, ОЕБС, Савет Европе) и међународним форумима,
- свим другим средствима која доприносе учвршћивању дијалога између странака.

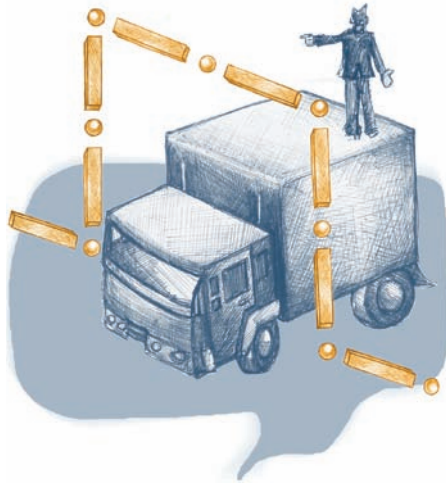
Такође, биће основан Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање. Он ће представљати форум у коме ће се представници Народне скупштине Републике Србије и Европског парламента, према потреби, састајати и размењивати гледишта.

Политички дијалог моћи ће да се одвија као вишестрани или регионални дијалог.

Србија и Унија ће усвојити Заједничку изјаву о успостављању политичког дијалога, која ће омогућити његово формализовање пре ступања на снагу ССП-а. Садржај изјаве засниваће се на релевантним одредбама ССП-а.

Уз механизме сарадње који ће бити успостављени ССП-ом, за интензивирање укупног политичког дијалога Србије са Унијом посебан значај и подстицај имаће сусрети и разговори председника Републике Србије, председника Владе и председника Народне скупштине са европским колегама.

За нову спољнополитичку позицију Србије, као државе придружене Европској унији, биће веома битно да се развије системски механизам сарадње са Унијом у оквиру Заједничке спољне и безбедносне политике. Наиме, пракса је да се државе које имају Споразум о придруживању (већина су кандидати за чланство) често придружују појединим изјавама и заједничким ставовима Уније према одређеној држави, подручју или проблему.



5. Регионална сарадња

Регионална сарадња представља зачетак процеса европске интерације, од Европске заједнице за угљ и челик, којој је приступило шест држава, па до данашње Европске уније која има 25 држава-чланица. С обзиром на новију историју југоисточне Европе, управо је регионална сарадња посебно истакнута у Споразуму о стабилизацији и придруживању.

Србија ће се обавезати да ће промовисати регионалну сарадњу ради изградње мира и стабилности, док ће Европска унија својим програмима техничке помоћи пружати подршку пројектима од регионалног или прекограничног значаја.

Србија ће се обавезати да ће редовно обавештавати Европску унију, преко Савета за стабилизацију и придруживање, о сарадњи са другим државама потписницама Споразума, са државама обухваћеним Процесом стабилизације и придруживања, као и са државама кандидатима за приступ Европској унији.

Једна од обавеза које произлазе из ССП је преговарање и потписивање Споразума о слободној трговини са државама које су потписале ССП, да би се повећао обим међусобне сарадње. Главни делови споразума о регионалној сарадњи су:

- успостављање политичког дијалога,
- успостављање зоне слободне трговине,
- узајамне концесије које се тичу кретања радника, права пословног настањивања, услуга, текућих плаћања и кретања капитала,
- сарадња и у областима изван Споразума, нарочито у областима правосуђа и унутрашњих послова.

Будући да је Србија ове споразуме већ потписала са свим државама обухваћеним ПСП, преостаје обавеза да се потписано поштује и да се односи даље унапређују.

Са осталим државама које су обухваћене Процесом стабилизације и придруживања Србија ће учествовати у регионалној сарадњи у областима од заједничког интереса, у складу са начелима Споразума о стабилизацији и придруживању.

Са државама кандидатима за приступ Европској унији Србија ће јачати сарадњу и склапати споразуме о регионалној сарадњи у областима обухваћеним овим споразумом. Тиме би се постепено усклађивали односи Србије и Европске уније.



6. Слободно кретање робе

Слободно кретање робе је прво од 31. поглавља прописа Европске уније, познатих под називом *acquis communautaire* (правне тековине Заједнице) и заједно са слободним кретањем услуга, капитала и радника чини основу заједничког тржишта Европске уније. Државе чланице Уније укинуле су царине на међусобну трговину, а постепено се укидају и царине на трговину између Уније и држава које имају статус придружених чланова.

Један од главних циљева Споразума о стабилизацији и придруживању биће успостављање зоне слободне трговине између Републике Србије и Европске уније. Зона слободне трговине биће успостављена укидањем свих царина и количинских ограничења, као и других мера са једнаким последицама у међусобној трговини производа пореклом из Србије и ЕУ, изузев појединих пољопривредних и рибљих производа.

Европска унија ће готово у целини укинути царине и друга ограничења на увоз српских производа. Задржаће само ограничења (царинске квоте) на извоз јунетине и одређених рибљих производа, као и вина и алкохолних и ароматизованих пића.

Србија ће, ступањем на снагу Привременог споразума, почети да смањује царине на увоз из држава-чланица Европске уније, тако да на крају прелазног периода оне буду свим укинуте.

Привремени споразум закључују држава која се придружује и Европске заједнице а ратификују га Народна скупштина и Европски парламент. Њиме ступају на снагу искључиво одредбе о слободној трговини, без обавезне ратификације парламената држава-чланица Европске заједнице.

За већину индустријских производа пореклом из Европске уније постепено ће се укинути све царине и количинска ограничења, као и друге мере са једнаким последицама, док ће за тзв. осетљиве производе, за које је неопходно постепено прилагођавање новим условима на тржишту, царине на увоз бити укинуге током прелазног рока који је предмет преговора (Хрватска је договорила рок од 6 година, а Македонија од 10 година).

Укидање царина на пољопривредне производе, рибу и рибље производе биће постепено, током прелазног периода, уз задржавање царинске заштите за поједине производе и након прелазног периода.

С обзиром на то да ће спровођење Споразума имати велики утицај на српску економију, предвиђена ће бити могућност примене заштитних мера у случају опасности од озбиљне штете домаћој индустрији због великог пораста увоза конкурентних производа, као и знатних тешкоћа у појединим делатностима или регионима.

Либерализација трговине са Унијом има вишеструки значај. Споразум о стабилизацији и придруживању биће дугорочни оквир развоја трговинских и пословних веза српске економије са европском. Домаћи извозници имаће слободан приступ тржишту Европске уније. То би требало да подстакне развој конкурентности домаћих извозника као и повећање инвестиција и запослености у тим предузећима.

С друге стране, може се очекивати смањење буџетских прихода од царина. Такође, укидање увозних царина на производе из ЕУ повећаће конкуренцију на домаћем тржишту, што ће негативно утицати на поједине делатности и произвођаче који ће до тада пословати заштићени високим царинама и чија конкурентност није на нивоу новонасталих услова на тржишту. Таква предузећа мораће да повећају своју конкурентност, било инвестицијама у технологију и развој нових производа или преусмеравањем својих производних капацитета на оне делатности у којима могу бити конкурентни произвођачима из Уније. Иако ће остваривање позитивних као и ублажавање негативних резултата либерализације трговине (нпр. утицај на запосленост) бити увелико условљено способношћу и знањем привредника да се прилагоде новонасталим условима на тржишту, битно је нагласити и улогу државе у стварању повољног пословног окружења, кроз институционална решења и подстицајне мере.

Искуства земаља које су пре Србије прошле процес придруживања Европској унији (Чешка, Мађарска, Словенија и друге) показују како тај процес у целини позитивно утиче на реструктурирање, економски раст и запосленост, ако је праћен одговарајућим мерама макроекономске и развојне политике.

Потрошачи ће свакако осетити позитивне ефекте укидања царина кроз снижење цена увозних, али и домаћих производа, који ће морати да се, ценама и квалитетом, прилагођавају тржишним условима.



7. Кретање радника, право настањивања, пружање услуга, капитал

Кретање радника

Слободно кретање, као једна од основних слобода утврђених европским правом, уређена је другим поглављем правних тековина Заједнице. Слобода кретања радника подразумева слободу запошљавања држављана држава-чланица на читавом подручју Уније и потребу једнаког регулисања њихових радних и социјалних права.

Главни елементи слободног кретања радника на подручју Уније су:

- право боравка и запошљавања у свакој од држава-чланица,
- забрана дискриминације при запошљавању и бирању професије,
- пуно остварење свих права која се тичу рада и социјалне сигурности,
- право останка у земљи последњег запослења,
- остварење свих права у области социјалне сигурности и социјалне заштите.

Слобода кретања радника у Унији за држављане држава-чланица ограничена је једино при запошљавању у државне службе и из разлога заштите јавног поретка и безбедности.

Прописи Уније дефинишу и права и обавезе држављана земаља које нису њене чланице.

Споразумом о стабилизацији и придруживању утврђиваће се реципрочно права и обавезе српских држављана запослених у некој од држава Европске уније и држављана тих држава запослених у Републици Србији. Њиме се неће омогућити слободан приступ тржишту рада држављанима Србије на подручју Уније или обрнуто.

Споразумом ће бити регулисано да у поступању према радницима који су српски држављани и који су већ запослени на територији неке од држава-чланица Европске уније не сме бити никакве дискриминације по основу држављанства у погледу радних услова, накнаде за рад или отпуштања са радног места у односу на држављане те државе.

Супружници и деца српских држављана запослених у некој од земаља Европске уније имаће право да се запошљавају и траже посао у тој земљи током дозвољеног времена запослења свог супружника и/или родитеља.

Споразум ће предвидети координацију система социјалне заштите ради одржања права стечених за време легалног запослења српских држављана у некој од држава-чланица ЕУ. У том смислу сви периоди осигурања, запослења или боравка тих радника у некој од држава-чланица сабираће се ради остварења права на пензију као и ради здравствене заштите запослених и чланова њихове породице.

Све пензије и осигурања у случају старости, смрти, несреће на раду или професионалне болести, тј. инвалидности, слободно ће се преносити у висини утврђеној законом државе у којој је пензија или осигурање стечено.

Српски држављани запослени у Унији такође ће имати право на породични додаток за чланове својих породица према прописима државе-чланице и прописима ЕУ.

С друге стране, грађани Европске уније (и њихове породице) имаће иста права као и српски држављани ако су већ запослени у Републици Србији.

Право настањивања

Слобода пословног настањивања је део правних тековина Заједнице којим се обезбеђују права грађанима Уније да започну самостално или у облику трговачких друштава трајне привредне делатности у било којој од држава Уније.

Овај део Споразума о стабилизацији и придруживању биће у вези са страним улагањима између Србије и чланица Уније. Њиме ће се утврђивати права и обавезе правних и физичких лица из Србије, као и држава-чланица Уније, при оснивању трговачких друштава, друштава-кћери или филијала у Србији, односно у некој од држава-чланица Уније.

На основу Споразума, обема уговорним странама омогућиће се национални третман при оснивању трговачких друштава, као и при обављању привредних делатности представништва или друштава-кћери у Србији, односно у некој држави-чланици Европске уније. Изузетак ће бити делатности у ваздушном саобраћају, саобраћају на унутрашњим пловним путевима, као и услуге каботаже у поморском саобраћају. Влада Републике Србије моћи ће да заштити неке привредне гране у одређеном прелазном

периоду, који је предмет преговора, након ступања на снагу Споразума, ако је у питању оснивање страних трговачких друштава у гранама које имају тешкоће или у којима српска трговачка друштва драстично губе на тржишту, као и ако се ради о развијању неке нове привредне гране.

Страна представништва или друштва-кћери из држава-чланица Уније моћи ће да за потребе својих привредних делатности користе и изнајмљују некретнине у Србији, док ће само страна друштва-кћери моћи да стичу власништво над некретнинама као и српска друштва. Од поменутих права биће изузета природна богатства, пољопривредна земљишта, шуме као и шумска земљишта, а изузеци ће бити предмет преговора. Дужина прелазног периода након ступања на снагу Споразума после којег ће се испитати могућност проширења наведених права трговачких друштава, као и представништва из Европске уније на изузете области, биће предмет преговора.

Ради лакшег обављања професионалних делатности држављанима Србије и држава-чланица Уније, започеће се испитивање могућности узајамног признавања квалификација између Србије и Европске уније.

Пружање услуга

Пружање услуга чини значајан део укупног бруто националног производа Европске уније, па је један од циљева успостављања унутрашњег тржишта у Унији обезбеђивање пружања услуга на подручју Уније свим њеним грађанима.

Самим тим, Споразум о стабилизацији и придруживању предвиђаће потребу усклађивања прописа којима се регулише пружање услуга трговачких друштава, тј. држављана чланица Уније, односно Србије, на територији друге уговорне стране. Биће одређен и рок после којег ће се предузети потребне мере ради постепеног остваривања слободе прекограничног пружања услуга. То се у пракси може видети као кретање давалаца или прималаца услуга (односно оба истовремено) или пружање услуга без кретања давалаца и прималаца услуга. Ослањајући се на Споразум, Србија ће започети да усклађује своје прописе у области пружања услуга у друмском и ваздушном саобраћају са прописима у Унији.

Текућа плаћања и кретање капитала

Слободно кретање капитала је четврта слобода и четврта област прописа Уније који се односе на стварање унутрашњег тржишта у Европској унији.

Овим делом Споразума уредиће се финансијски аспекти економских активности предузећа из Србије, тј. држава Европске уније. Посебно, Споразумом се прописује даља либерализација трансакција у размени финансија и капитала у вези са директним улагањима, општим улагањима, кредитима везаним за пословне трансакције, као и пружање услуга у финансијском сектору.

Наведена либерализација укључиће и примену постојећих српских прописа, према којима грађани Уније (уз изузетке) могу да стичу некретнине. Циљ је да се обезбеди равноправан третман грађанима Уније какав имају српски држављани приликом стицања некретнина.

Примена овог дела споразума моћи ће да се ограничи ако Србија или државе-чланице Уније утврде да се његовом применом штети јавном интересу, јавној безбедности или здрављу.



8. Усклађивање законодавства, његово спровођење и правила конкуренције

Посао постепеног усклађивања српског законодавства са законодавством Европске уније је веома захтеван и обухватан. Овај обимни посао почео је већ 2003. године, усвјањем првог годишњег Акционог плана за усклађивање домаћег законодавства за прописима ЕУ. Марта 2005. године усвојен је трећи годишњи акциони план усклађивања законодавства.

Споразумом о стабилизацији и придруживању биће предвиђена обавеза Републике Србије да у задатим роковима усклади домаће законодавство са прописима Европске уније. С обзиром на обимност пројекта, биће одређене приоритетне области које имају директан додир са остварењем четири слободе и са успостављањем унутрашњег тржишта. У складу с тим, усклађивање ће почети од области конкуренције и државне помоћи, интелектуалне својине, јавних набавки, стандардизације, метрологије, овлашћења и оцене усклађености, заштите потрошача, права друштава, рачуноводственог права, финансијских услуга, друмског саобраћаја, здравља и безбедности на раду, заштите података, једнаких могућности за жене и мушкарце.

У овим деловима Споразума посебно ће бити разрађен концепт којим ће се предвидети јачање и оснивање институција, односно специјализованих агенција, у Републици Србији, које ће бити гарант отварања сектора у којима постоје државни монополи за конкуренцију и неометано одвијање тржишне утакмице у тим секторима.

Захваљујући предностима које ће донети тржишна економија, моћи ће да се развија тржиште роба или услуга на којем се предузетници свакодневно појављују. Одатле потиче и потреба да се правни оквир у Републици Србији усклади са правом Европске уније, како би се спречило нарушавање слободне конкуренције. Зато ће новим Зако-

ном о заштити конкуренције бити основана Комисија за заштиту конкуренције, која ће гарантовати да ће интереси учесника на тржишту и, посредно, потрошача бити заштићени на најбољи начин.

Концепт заштите конкуренције биће широк, тако да ће предвидети постојање још једног новог, независног тела, у Републици Србији, а то је Агенција за државну помоћ. Наиме, иако државна помоћ у начелу нарушава слободну тржишну утакмицу, познато је да би у многим деловима привреде поједини произвођачи робе или даваоци услуга тешко могли да се одрже на тржишту без различитих облика помоћи којима држава покушава да им олакша наставак рада, а тиме и да ојача целокупну националну економију у односу на инострану конкуренцију.

Кад је реч о државној помоћи, Споразум ће предвидети продужени рок у којем ће се помоћ у Републици Србији додељивати према ублаженим критеријумима. Такво решење је у складу са регионалном политиком Европске уније, која различитим мерама подстиче напредак економски слабије развијених регија ради приближавања животном стандарду људи у Европској унији.

Такав правни оквир за регулацију тржишта у Републици Србији увелико ће утицати и на понашање предузетника у новим условима пословања и од њих ће захтевати пословно прилагођавање.

Споразум о стабилизацији и придруживању ће посебно место посветити заштити интелектуалне, индустријске и трговачке својине. Европска унија је својим прописима и судском праксом значајно утицала на промену приступа поменутој материји тиме што је предузела потребне мере за хармонизацију националних права, тако да се уклоне препреке које би отежавале остварење концепта заједничког тржишта. Због тога ће у задатим роковима бити потребно да се донесу нови, односно измене постојећи прописи којима су код нас регулисана питања интелектуалне својине. Уговорне стране ће такође отворити тржиште за конкуренцију и у области јавних набавки, а у прелазном периоду биће асиметрично у корист Републике Србије.

Да би се испуниле поменуте обавезе, потребно је да се донесу нови Закон о јавним набавкама којим ће се, заједно са пратећим прописима за спровођење, уредити приступ надметању и склапању уговора о јавним набавкама, тако да се оне одвијају на основу начела узајамности и недискриминације трговачких друштава.

Поменуте одредбе ће се у догледно време односити и на уговоре у области комуналних услуга, након што и ту буде завршен процес приватизације и либерализације по прописима Европске уније.

Стандардизација, метрологија, овлашћење и оцена усклађености чине целину од посебног значаја за неометано кретање роба у смислу овог Споразума. Широј јавности је неразумљиво шта ти појмови значе.

Поједностављено речено, стандардизација значи да се поједине струке међусобно, а не државна управа, консензусом договарају о стандардима које ће примењивати у струци. Упркос томе што су договорени стандарди необавезни, доказано је да су економске користи од стандардизација мерљиве у милијардама евра годишње (студија Немачког института за стандардизацију и Савезног министарства за економију Савезне Републике Немачке) и да је њихов утицај на економски раст већи него од патената и лиценци. Затим, учествовањем фирми у раду на стандардизацији остварују се предности у знању и времену, а ризик истраживања и трошкови развоја се смањују за све учеснике у стандардизацији. Све то говори колику важност има ова изузетно обимна и захтевна делатност, која последњих петнаестак година на светском и европском тржишту функционише по том новом, децентрализованом начелу. С друге стране, нашим пословним људима је јасно колико би им правна регулација – стандардизација у складу са нормама Европске заједнице – олакшала пословање и њихове производе учинила конкурентнијим на европском тржишту. Стандардизација омогућава већу сигурност и поверење заинтересованих произвођача а истовремено гарантује заштиту потрошача.

Стандарде ће израђивати технички одбори појединих струка које ће у Републици Србији основати и организовати Завод за стандардизацију (након предвиђених законских измена, Завод ће се звати Институт за стандардизацију).

Метрологија, напротив, не упућује на добровољне норме, већ законима и прописима одређује мерне јединице и начин њихове употребе, као и развој и одржавање државних еталона. Организација за метрологију ће овластити метролошке лабораторије и установе да системом испитивања и потврђивања у поступку оцене сагласности контролишу усклађеност мерила са одговарајућим основним захтевима. Роба произведена у таквом производном и законском окружењу има ознаку сагласности – *CE*.

Заштита потрошача у Републици Србији регулисана је Законом о заштити потрошача, који је у највећој мери усклађен са прописима ЕУ у овој области. Добра заштита потрошача је гаранција не само доброг функционисања тржишне економије, већ је и доказ демократичности друштва и поштовања основних људских права.

С обзиром на то да је Република Србија почела са усклађивањем правног система 2003. године и да су још у време СФРЈ постојали напори да се правни систем модернизује и приближи Европској унији, у овој области посао неће почети од нуле.

Овај кратки приказ промена које ће у догледно време уследити у српском законодавству показује ширину правног усклађивања које предстоји, али и упућује на потребу

да се створи одговарајући пратећи институционални оквир и да се успоставе ефикасни процедурални инструменти који ће омогућити да тржишна привреда у Републици Србији функционише првенствено у корист потрошача јер је њима и намењена.



9. Правосуђе и унутрашњи послови

Сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова на нивоу Европске уније је дефинисана Уговором о Европској унији из Мастрихта, 1993. године. Она чини трећи стуб политика на којима се заснива Унија. Циљ те сарадње је зближавање министарства правосуђа и унутрашњих послова 25 држава-чланица Европске уније. Дефинише дијалог, међусобну помоћ, заједничке напоре и сарадњу између полиције, царинске контроле, имиграционе службе и правосуђа двадесетпеторице. Такође, Уговором о Европској унији дефинисане су области од заједничког интереса свих држава-чланица. Укључују питања азила, имиграције, контроле спољних граница Уније, наркотике, међународни криминал, кривично право, царинску сарадњу и сарадњу полиције, поготово у борби против међународног криминала и тероризма.

Закључењем Споразума о стабилизацији и придруживању са Европском унијом, Србија ће се обавезати на сарадњу у области правосуђа и унутрашњих послова са државама-чланицама Европске уније.

Сарадња у области правосуђа и унутрашњих послова укључује учвршћење владавине права и јачање институција, и то на свим нивоима у области управе, а поготово у спровођењу права као и у правосудним механизмима. Сарадња посебно укључује јачање независности судства и побољшање његове ефикасности, као и образовање правних стручњака.

Када је реч о кретању лица, сарадња обухвата област виза, граничну контролу, азил и миграције, затим спречавање и контролу илегалне имиграције, као и поновно прихватање лица која незаконито бораве у другој држави, путем закључивања Уговора о редмисији. Сарадња у области виза, граничне контроле, азила и миграције подразумева техничку и управну помоћ у размени информација о законодавству и пракси, изради законодавства, повећању ефикасности институција, образовању особља, као и зашти-

ти путних исправа и откривању лажних исправа. У спречавању и контроли илегалне имиграције Србија и ЕУ би требало да сагласно поново прихвате своје држављане који се илегално налазе на територији друге државе, ако она то затражи.

Сарадња у борби против прања новца и трговине недозвољеним дрогама укључиће спречавање употребе финансијских средстава за прање прихода стечених делима која су кажњива. Политика контроле наркотика биће усмерена на смањење прибављања, трговине и потражње за недозвољеним дрогама, док ће активности на том пољу бити засноване у складу са стратегијом Европске уније за контролу наркотика.

Сарадња на том подручју укључиће израду националног законодавства и политике, оснивање институција и информативних центара, образовање особља, истраживања о наркотицима, као и спречавање злоупотребе сировина за недопуштenu производњу дрога.

Сарадња у казним питањима подразумева спречавање и сузбијање криминала и других незаконитих активности, а то укључује трговину људима, противзаконите економске активности (корупција, фалсификовање новца, незаконите трансакције робом и сл.), недозвољену трговину наркотицима, кријумчарење, недозвољену трговину оружјем и тероризам.

Техничка и управна сарадња у тој области укључиће израду националног законодавства, повећање ефикасности институција задужених за сузбијање и спречавање криминала, образовање особља и усавршавање истражних средстава као и утврђивање мера за спречавање криминала.

Ова област биће укључена у приоритете програма Кардс (*CARDS*), што значи да ће Унија пружити техничку помоћ Србији у побољшању рада судова (општи, административни и кривични), образовању правосудних органа, организацији полиције и развоју људских потенцијала, стварању правног оквира и јачању истражног процеса и процеса гоњења за организовани криминал и борбу против корупције, у јачању контроле граница, као и у области азила и реформе државне управе.



10. Политика сарадње

Политике сарадње су део Споразума на основу кога ће Унија усмеравати своју техничку и финансијску помоћ Србији (програм помоћи Европске уније – Кардс, као и помоћ појединих држава-чланица Уније). Оне обухватају: економску политику, статистику, банкарство, осигурање и остале финансијске услуге, подстицање и заштиту улагања, индустријску сарадњу, мала и средња предузећа, туризам, царине, опорезивање, сарадњу у области социјалне политике, пољопривреду и пољопривредно-индустријски сектор, рибарство, образовање и школовање, културну сарадњу, информације и комуникације, сарадњу на аудио-визуелном подручју, електронске комуникационе инфраструктуре и сродне услуге, информационо друштво, саобраћај, енергетику, нуклеарну безбедност, животну средину, сарадњу у истраживању и технолошком развоју као и регионални и локални развој.

Основни, али не и једини инструмент којим ће Европска комисија помоћи политику сарадње је програм Кардс (*CARDS — Community Assistance for Reconstruction, Development and Stabilisation*). То је нови инструмент техничко-финансијске помоћи Европске уније за југоисточну Европу (државе кориснице: Албанија, БиХ, Хрватска, СЦГ и Македонија) и намењен је потребама Процеса стабилизације и придруживања. Приоритети програма су:

- обнова и стабилизација региона,
- успостављање институционалног и законодавног оквира (демократија, људска права, права мањина, помирење, цивилно друштво, независност медија, борба против организованог криминала),
- одрживи економски развој и економска реформа окренута ка тржишној економији,
- социјални развој,
- прекогранична, транснационална и регионална сарадња.

Економска политика

У области економске политике Унија и Србија ће подстицати реформе у Србији ради успостављања ефикасне тржишне економије, што је и један од критеријума из Копенхагена¹ за пуноправно чланство у Европској унији. Сарадња ће бити усмерена на развој економске политике у Србији, као и на њено усклађивање са процесом интеграције у Европску унију, укључујући и неопходно прилагођавање систему економске и монетарне уније². Циљ ове сарадње ће бити убрзање преноса стручног знања и приступ новим технологијама у укључивању Србије у унутрашње тржиште Уније, као и повећање конкурентности српских предузећа.

Сарадња у области статистике

Циљ ове сарадње је усклађивање статистичке службе у Србији са оном у Европској унији ради ефикасног праћења података, као и лакшег планирања развоја економске политике. Усклађивањем статистичких служби постићи ће се већа транспарентност и разумљивост података и начина њихове обраде. У Европској унији је за статистику задужен Евростат – институција која на нивоу Уније прикупља и обрађује статистичке податке о кретању незапослености, спољне трговине, страних инвестиција, као и податке из истраживања јавног мњења. У Србији је за прикупљање и обраду података задужен Завод за статистику. Завод ће, у сарадњи са европским стручњацима, радити на усклађивању прописа који уређују област статистичких података и њихове обраде, као и на усклађивању метода прикупљања и обраде података са подацима које користи Евростат, ради преношења података у статистички систем Европске уније.

Банкарство, осигурање и остале финансијске услуге

У области банкарства, осигурања као и осталих финансијских услуга, које се у прописима Уније налазе у поглављу о слободном кретању капитала, сарадња између Уније и Србије биће усмерена на развој законског и тржишног окружења које ће подстицати развој финансијског сектора (банке, штедионице, осигуравајућа друштва и друге финансијске институције). Уз подстицање развоја финансијског сектора, сарадња ће тежити развоју ефикасног поступка ревизије у Србији, посебно ревизије у јавном сектору (ревизија државних институција) који ће бити у складу са поступком ревизије у Европској унији. Кардс предвиђа помоћ државној управи у овом сектору, како би се што пре ускладио са стандардима Европске уније.

¹ Државе које желе да постану пуноправне чланице Европске уније морају да испуњавају ове економске и политичке критеријуме: 1) стабилност институција које обезбеђују демократију, правну државу, поштовање људских права и мањина; 2) постојање ефикасне тржишне економије, способне да издржи притисак конкуренције у Унији и 3) способност преузимања обавеза које произлазе из чланства, укључујући спровођење циљева политичке, економске и монетарне уније. Ти критеријуми су усвојени на заседању Европског савета у јуну 1993. године у Копенхагену, у склопу расправе о перспективи проширења чланства Европске уније на државе средње и источне Европе.

² Економска и монетарна унија (ЕМУ) је процес којим државе чланице Европске уније усклађују своје економске и монетарне политике са циљем усвајања јединствене валуте – евра.

Подстицање и заштита улагања

Сарадњом између Србије и Уније у области подстицања и заштите улагања, деловаће се на стварању повољне климе у Србији за домаћа и страна приватна улагања. То укључује побољшање правног оквира који уређује улагања, као и побољшање заштите улагања. Циљ сарадње је да се помогне привлачење страних инвестиција у Србију и да се олакша пословање предузећима која долазе из држава ЕУ. Програмом Кардс предвиђена је помоћ државној управи у области правних и организационих претпоставки за подстицање улагања, као и у области оснивања и информатизације катастра и земљишних књига.

Индустријска сарадња

Индустријска сарадња између Србије и Уније биће дефинисана споразумом. Циљ је модернизација и реструктурирање српске индустрије, као и појединих сектора. Посебан нагласак ће бити на јачању приватног сектора, који треба да постане довољно конкурентан за извоз на тржиште Уније. Такође ће се сарађивати на побољшању тржишта, тржишне транспарентности и пословног окружења, уз посебан нагласак на подстицање извоза.

Мала и средња предузећа

Циљ сарадње у овој области биће јачање малог и средњег предузетништва у Србији, као и његово усмеравање на подручја у којима се може остварити раст, развој и сарадња са партнерима из Европске уније.

Туризам

Развој туризма доприноси економском развоју и повећању запослености, а у политикама Европске уније углавном се остварује јачањем малог и средњег предузетништва, односно туристичког приватног сектора.

Сарадња у подстицању и развоју туризма између ЕУ и Србије засниваће се на преносу техничког знања и искустава. Србија би требало да постане члан важнијих европских туристичких организација и да проучи могућности заједничког деловања са Заједницом.

Сарадња ће се посебно односити на размену информација о важним питањима од интереса за обе стране, на подстицање развоја инфраструктуре, што ће убрзати улагања у туристички сектор, као и разматрање пројеката регионалног карактера, чиме ће се унапредити регионална сарадња.

Царине

Сарадња у овој области усмерена је на усклађивање царинског система Републике Србије са системом ЕУ. Европска унија је истовремено и царинска унија. То значи да њених 25 земаља-чланица има правно усклађене царинске системе, царине између су укинуте, док је висина царинских стопа према трећим земљама јединствена. Циљ усклађивања царинског система са системом у Унији је омогућавање слободне трго-

вине између Србије и држава-чланица Европске уније. Радиће се на поједностављењу и модернизацији поступка царинског прегледа, што ће укључивати обуку српских цариника, као и успостављање модерног царинског информационог система, што је предвиђено програмом Кардс.

Опорезивање

Унија ће помагати Србији при реформи фискалног система и јачању пореске управе, како би се обезбедила ефикасност код убирања пореза, и у борби против пореских превара, тј. утаја пореза. Циљ ове сарадње је да се ојача српски фискални систем, како би у будућности могао да функционише у склопу Европске уније.

Сарадња у области социјалне политике

Проблематика социјалне политике обухваћена је свим важнијим документима Европске уније. Тако је Уговор из Амстердама из 1999. године представљао значајан корак напред, с обзиром на то да у исто време консолидује механизме постављене Уговором из Мастрихта и утврђује многе приоритете социјалне политике на нивоу Уније, поготово у области запошљавања.

Споразум о стабилизацији и придруживању између Републике Србије и Европске уније такође обухвата сарадњу у области социјалне политике, што подразумева унапређивање служби за посредовање у запошљавању и професионалну оријентацију, обезбеђивањем подршке и напретка локалног развоја. Сарадња ће обухватати и израду студија, размену стручњака, као и информатичке и образовне активности.

У области социјалне заштите сарадња ће укључивати прилагођавање система социјалног осигурања у Србији новим економским и социјалним захтевима, пружањем услуга стручњака и организовањем информатичких и образовних активности.

Сарадња ће такође обухватати прилагођавање српског законодавства у погледу радних услова и једнаких могућности за жене и мушкарце, као и побољшање нивоа заштите здравља и безбедности радника, узимајући као пример ниво заштите који постоји у ЕУ.

Пољопривреда и пољопривредно-индустријски сектор

Сарадња у пољопривредном и пољопривредно-индустријском сектору треба да подстакне његову модернизацију и реструктурирање у складу са стандардима у Унији, ради оспособљавања српске пољопривреде за учествовање у унутрашњем тржишту ЕУ. Упоредо са модернизацијом која чини основ ове сарадње, радиће се на одрживом сеоском развоју и развоју шумарства као и на усклађивању ветеринарског и фитосанитарног законодавства са законодавством у Унији. Пољопривреда је један од најосетљивих сектора у Унији и регулисана је заједничком политиком и прописима, чији је циљ повећање конкурентности европских произвођача и пољопривредних предузе-

ћа. Програмом Кардс предвиђена је помоћ државној управи у јачању правног и организационог система, као и у усавршавању људских ресурса.

Рибарство

Сарадња у рибарству односиће се на испитивање могућих области сарадње од обостране користи. Рибарство је један од важнијих сектора у Унији и регулисано је заједничком политиком којој је циљ развој одрживог и конкурентног рибарства са минималним утицајем на околину.

Образовање и школство

Уговор о Европској унији, с изменама и допунама Уговора из Амстердама, ставио је пред ЕУ задатак да допринесе развоју што бољег образовања као и да спроводи политику стручног дошколавања, помажући и допуњавајући активности које на том пољу предузимају државе-чланице, поштујући притом њихову културну и језичку разноликост у наставним садржајима и формирању система образовања.

Наиме, образовање и стручно усавршавање била су два камена темељца којима се Комисија обавезала да ће обезбедити улагања у људске потенцијале и подстицати њихову квалификацију, креативност и способност.

У Споразуму о стабилизацији и придруживању ова област ће укључивати сарадњу на подизању нивоа општег образовања и стручних квалификација у Србији. С тим у вези, програм Темпус допринеће јачању сарадње у области образовања и школовања, унапређења демократије, владавине права и економских реформи.

Помоћ за сарадњу у овој области предвиђена је преко програма Кардс.

Културна сарадња

Процес европске интеграције кроз историју био је усмерен на економске користи, али данас њени циљеви иду и даље од тога. Култура је релативно нова надлежност Европске уније. Године 1974. Европски парламент је подстакао развој програма посвећених образовној и културној сарадњи, а тек десет година касније, 1984, одржана је прва званична конференција министара културе тадашњих 12 држава-чланица, који се од тада редовно састају. Године 1992, потписивањем Уговора о Европској унији у Мастрихту, направљен је значајан корак: нови члан 128. признаје културу као поље делатности у надлежности и интересу Европске заједнице, па јој на тај начин даје правну основу. Сходно томе, 1996. године Европска комисија започиње са програмима културне сарадње ради подстицања европског стваралаштва и очувања баштине.

Потписивањем Споразума о стабилизацији и придруживању, стране ће се обавезати на унапређивање културне сарадње. Та сарадња служи, између осталог, за јачање међусобног разумевања и поштовања међу појединцима, заједницама и народима.

Поред очувања културне баштине, Унија придаје велики значај очувању идентитета држава-чланица, што је један од циљева ЕУ, загарантован Уговором о Европској унији, који у члану 6. став 3. наводи како ће «Унија поштовати националне идентитете својих држава-чланица». Иста одредба постоји и у Уговору којим се оснива Устав Европе, који је тренутно у процедури ратификације у државама-чланицама.

Информације и комуникација

Европска унија улаже много напора у информисање својих грађана о свим подручјима рада Уније, о заједничким политикама и деловању заједничких институција, ради бољег разумевања њеног рада и приближавања грађанима.

У делу о информацијама и комуникацији, Унија и Србија обавезаће се на размену информација, посебно на ширење основних информација о Унији у широј јавности и у стручним круговима у Србији.

Сарадња у аудио-визуелној области

У аудио-визуелној области Унија делује у два смера сарадње: подстиче развој индустрије, посебно дигиталне телевизије и мултимедија, док је на правном плану - упутством *Телевизија без граница* 1989. године (89/552/ЕЕЗ) - створен правни оквир за емитовање програма на територији Уније, који даје заједничка правила за емитовање, оглашавање, заштиту мањина и у којем се тражи да, ако је то могуће, до 50 одсто програма буде европске производње.

Унија и Србија ће сарађивати на унапређењу аудио-визуелне индустрије у Европи и подстицању копродукције у кинематографији и телевизији. Србија ће морати да усклади политику емитовања садржаја прекограничног телевизијског емитовања са политиком Уније, с обзиром на права интелектуалне својине над програмима и сателитским или кабловским емитовањем, као и усклади законодавство са правним тековинама Заједнице.

Електронска комуникациона инфраструктура и сродне услуге

Од 1988. године ради се на либерализацији тржишта телекомуникација у Унији. У жељи да се подстакне развој европског телекомуникационог тржишта, Унија је предузела разне мере, попут усклађивања норми за мобилну телефонију (*GSM normal*) и сателитске комуникације, развој интегралне услуге дигиталне мреже (*ISDN*), као и истраживање информационих технологија и изградњу трансевропских телекомуникационих мрежа.

ЕУ и Србија ће морати да ојачају сарадњу у области електронских комуникационих инфраструктура, укључујући класичне телекомуникационе мреже и аудио-визуелне преносне мреже. Српски прописи у овој области мораће да се потпуно ускладе са европским. Сарадња ће се усредсредити на развој секторске политике, правне и регулационе аспекте, изградњу институција потребних за либерализацију тржишта, мо-

дернизовање српске електронске инфраструктуре и њену интеграцију у европске и светске мреже. Нагласак ће бити на побољшањима на регионалном нивоу, међународној сарадњи и сарадњи са европским структурама, посебно са онима које се баве стандардизацијом, као и на усклађивању ставова у међународним организацијама и форумима.

Информатичко друштво

Циљ политике Уније је да се информатичко друштво приближи свим грађанима Уније. Ова област укључује изградњу информатичке и телекомуникационе инфраструктуре, техничку стандардизацију, доделу лиценци за емитовање и коришћење радијских и сателитских фреквенција, развој и веће коришћење интернета, развој електронске трговине и заштиту приватности информација.

Споразум о стабилизацији и придруживању нагласиће важност и неопходност даљег развоја информатичког друштва у Србији. Глобални циљеви су припрема друштва у целини за дигиталну еру, привлачење улагања и међусобно функционисање мрежа и услуга.

Влада Републике Србије ће, уз помоћ Уније, израдити план усклађивања свог законодавства са законодавством Уније у области информатичког друштва, с посебним нагласком на преузете обавезе.

Саобраћај

Према Споразуму о стабилизацији и придруживању, саобраћај ће, због уске везаности за четири слободе, бити једно од подручја која су одређена као приоритети у процесу усклађивања домаћег законодавства са правним тековинама Заједнице. Развој саобраћајног сектора један је од чинилаца преко потребних за окончање стварања унутрашњег тржишта, чиме ће се олакшати проток роба и људи, као и приступ тржишту саобраћајних услуга. Споразумом о стабилизацији и придруживању сарадња у области саобраћаја као главне циљеве имаће реструктурирање и модернизацију инфраструктуре, уклањање административних, техничких и других препрека у остварењу четири слободе, као и развој саобраћајног система који је повезан и усклађен са системом Европске уније и који узима у обзир начела заштите околине.

Споразум ће одредити начин пружања услуга у копненом, поморском и ваздушном саобраћају. Нарочито ће се дефинисати сарадња страна у копненом саобраћају, а посебно у транзитном саобраћају.

Споразумом ће се одредити промене које се очекују од Србије, као и сарадња у приоритетним областима, као што су:

- развој инфраструктуре путева, железнице, ваздушних лука, унутрашњих пловних путева, лука и осталих главних праваца од заједничког интереса као и трансевропских и паневропских веза,
- управљање железницама и ваздушним лукама, што подразумева и добру сарадњу између одговарајућих државних тела,
- друмски саобраћај, којим се обухватају порези и приходи од друмског саобраћаја, као и социјални и еколошки аспекти,
- комбиновани железнички и друмски саобраћај,
- усклађивање статистичких података у међународном саобраћају,
- модернизација техничке саобраћајне опреме, посебно за друмско-железнички саобраћај,
- промовисање заједничких технолошких и истраживачких програма,
- усвајање координисане саобраћајне политике у складу са политиком Уније.

Биће предвиђено да се финансијска средства за побољшање железничке и путне инфраструктуре, као и лука, обезбеде преко Европске инвестиционе банке (ЕИБ).

Енергетика

Енергетска политика се заснива на обезбеђивању енергетских извора унутар Европске уније. Сарадња у енергетици засниваће се на начелу тржишне економије и постепеној интеграцији европских енергетских тржишта.

Један од облика сарадње биће стварање и планирање енергетске политике. Она подразумева модернизацију инфраструктуре, побољшање и развијање разноликости снабдевања и побољшање приступа енергетском тржишту – лакши превоз, пренос и дистрибуцију као и поновно успостављање регионално важних електроенергетских веза са суседним државама.

Друге области сарадње биће:

- побољшање менаџмента и образовања за енергетски сектор, пренос технологије као и технолошког знања и искуства (*know-how*),
- промовисање штедње и ефикасности коришћења енергије, коришћење обновљивих извора енергије, као и проучавање резултата производње и потрошње енергије на околину,
- стварање оквирних услова за реструктурирање енергетских фирми и сарадња предузетника у сектору енергетике,
- развој регулационог оквира у области енергетике у складу са правним тековинама Заједнице.

Нуклеарна безбедност

Сарадња у области нуклеарне безбедности и заштите обухватаће:

- побољшање српског законодавства у области нуклеарне безбедности, као и јачање контролних тела и њихових ресурса,
- заштиту од радиоактивног зрачења, која укључује и контролу околине,
- поступање са радиоактивним отпадом, укључујући и затварање нуклеарних погона ако је потребно,
- постизање споразума између чланица Европске заједнице (тј. Евроатома) и Србије о раном обавештавању и размени информација у случају нуклеарних несрећа, о стању приправности у хитним случајевима, о прекограничним сезимичким истраживањима као и о питањима нуклеарне безбедности уопште, у случају потребе,
- проблеме са горивом,
- безбедно чување нуклеарних материјала,
- јачање контроле превоза материјала који је осетљив на радиоактивно загађење,
- одговорност треће стране у вези са нуклеарним питањима.

Околина

Правне тековине Заједнице садрже приближно 200 правних инструмената који се одnose на загађење ваздуха и воде, поступања са отпадом и хемикалијама, биотехнологију, заштиту од радиоактивног зрачења и очување природе.

Србија и ЕУ ће се Споразумом обавезати да сарађују у борби против загађења околине. Циљеви заштите околине обухватају:

- квалитет вода, укључујући и отпадне воде, посебно прекограничних водених токова,
- сузбијање локалног, регионалног и прекограничног загађења ваздуха и воде (укључујући и питку воду),
- ефикасно праћење нивоа загађења,
- развој стратегија поводом глобалних и климатских питања,
- ефикасну, одрживу и чисту производњу и коришћење енергије,
- класификацију и сигурно безбедно руковање хемикалијама,
- безбедност индустријских постројења,
- смањење, рециклирање и безбедно одлагање отпада и спровођење Базелске конвенције о контроли прекограничних кретања опасног отпада и његовог одлагања,
- утицај пољопривреде на околину, ерозију тла и загађење тла пољопривредним хемикалијама,
- заштиту флоре и фауне, укључујући грађевинарство и урбанизам,
- коришћење економских и фискалних инструмената за побољшање околине,
- процену утицаја на околину и стратешке процене околине,

- непрестано усклађивање закона и прописа са нормама Заједнице,
- међународне уговоре о околини у којима је Унија страна уговорница,
- сарадњу на регионалном и међународном нивоу,
- образовање и информисање о околини и одрживом развоју.

Нагласак у Споразуму биће заштита људи, животиња, имовине и околине од природних катастрофа и од катастрофа узрокованих људским деловањем. На томе се заснива сарадња у:

- размени резултата научних и истраживачких развојних пројеката,
- узајамном и раном обавештавању, као и систему упозорења о тешким непогодама и њиховим последицама,
- вежбању спашавања и помоћи, као и системима помоћи у случају непогода,
- размени искустава у вези са опоравком и обновом након непогода.

Једно од приоритетних подручја програма Кардс биће околина и природни ресурси. Помоћ ће бити намењена побољшању ефикасности постојећег законодавства, као и спровођењу будућег, јачањем капацитета управе и невладиних организација и информисањем и образовањем, који ће укључити и потрошаче и приватни сектор. Биће омогућена техничка помоћ у припреми инвестиционих радова.

Регионални и локални развој

Сарадња у области регионалног развоја у Споразуму ће се истицати у контексту економског развоја и смањења регионалних неједнакости, а посебан значај ће се дати прекограничној, међудржавној и међурегионалној сарадњи, у склопу које ће бити могућа размена стручњака и информација.

Кардс ће предвидети помоћ стварању политике регионалног развоја као и развоју законодавства, укључујући и територијално одређивање регија у складу са Споразумом, као и одређивање и стварање институционалног оквира за подстрек регионалној и локалној политици, обезбеђивањем капацитета за планирање и подстицање економског развоја.

Да би Србија могла да почне са коришћењем претприступних фондова које ЕУ отвара за државе-кандидате, мора се извршити децентрализација и регионализација Србије у складу са принципима који су дефинисани у ЕУ и које примењују све државе-чланице. То значи усвајање такозване Номенклатуре територијалних статистичких јединица – НУТС (*NUTS - Nomenclature des Unites Territoriales Statistiques*) која се састоји из више нивоа регионализације, где је НУТС 0 регион цела држава, док би НУТС 1, 2, 3-6 биле мање територијалне јединице регионалне и локалне самоуправе, подељене по броју становника и територији. Свака држава сама одређује регионалну организацију, али ће ЕУ пружити финансијску помоћ само оним регионима који имају политичка тела из-

абрана на директним изборима, која имају овлашћења за доношење битних одлука за тај регион и која одговарају одређеној локалној скупштини.

Сарадња у истраживању и технолошком развоју

ЕУ је развила читав низ програма за развој и подстицање научне сарадње, размену и мобилност научника и основала сопствене научно–технолошке центре у кључним областима ради развоја координације научних истраживања и побољшања конкурентности европске индустрије на светском тржишту. Оквирни програми за истраживање су основни инструменти постизања циљева Уније у области истраживања и технолошког развоја.

У области сарадње у истраживањима и технолошком развоју између Уније и Србије промовисаће се сарадња у складу са постојећом заштитом права интелектуалне својине. Сарадња би обухватала размену научних и техничких информација и организовање заједничких научних скупова, заједничке активности у области истраживања и технолошког развоја, образовне активности и програме размене научника, истраживача и техничара ангажованих на истраживањима и технолошком развоју.



11. Финансијска сарадња

Споразум ће додатно ојачати позицију Републике Србије приликом расподеле финансијске помоћи ЕУ на државе-чланице.

Циљеви финансијске сарадње и помоћи ЕУ биће усмерени на изградњу институција и улагања којима ће се подстицати демократске, економске и институционалне реформе у Србији. Финансијска помоћ ће обухватати све области усклађивања законодавства и све политике сарадње из Споразума о стабилизацији и придруживању, као и област правосуђа и унутрашњих послова. Оперативне мере ће заједно утврђивати тела ЕУ и Србије.

Биће предвиђена и помоћ за спровођење инфраструктурних пројеката који су од заједничког интереса Србије и Уније. Такође, Споразум ће предвидети могућност да, у случају посебне потребе коју покаже Србија, Унија у координацији са међународним финансијским институцијама размотри одобравање макрофинансијске помоћи, зависно од утврђених конкретних потреба и према расположивости средстава из разних извора.

За процес утврђивања помоћи и праћење спровођења конкретних пројеката у Србији биће задужено Министарство за економске односе са иностранством, док ће за склапање уговора и финансијску администрацију пројеката бити задужено Министарство финансија.



12. Контрола примене Споразума

Примену и спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању контролисаће Савет за стабилизацију и придруживање, заједничко тело састављено од чланова Савета Европске уније, Европске комисије и Владе Републике Србије.

Савет Европске уније и Европска комисија су основне институције Европске уније које представљају државе-чланице (Савет ЕУ), с једне стране, као и интересе Европске уније, с друге стране (Комисија).

У раду Савета за стабилизацију и придруживање моћи ће да учествује и Европска инвестициона банка као посматрач (у питањима која односе на ЕИБ).

Саветом ће наизменично председавати представник Европске уније односно представник Србије. Током редовних састанака Савет ће разматрати сва важна питања која произлазе из Споразума, као и сва друга билатерална или међународна питања од обостраног интереса. Савет ће моћи да доноси одлуке (обавезујуће за обе стране) и препоруке, као и да решава спорове који се односе на примену и тумачење Споразума са обавезујућом одлуком. Савету ће, у обављању послова из његове надлежности, помагати друго заједничко тело – Одбор за стабилизацију и придруживање, који ће бити састављен од представника Савета Европске уније, Европске комисије и Владе Републике Србије.



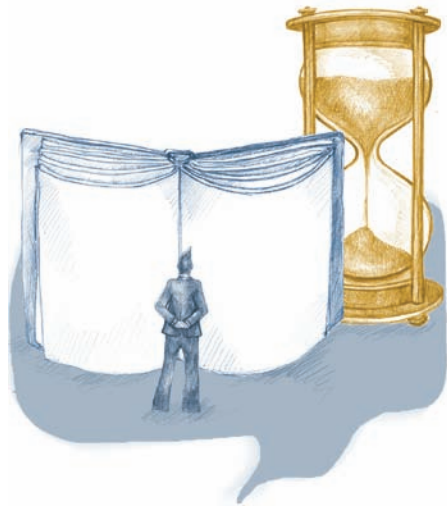
13. Народна скупштина Републике Србије и ССП

Народна скупштина Републике Србије и Европски парламент сарађиваће кроз комуникацију и састанке представника Европског парламента, задужених за односе са државама југоисточне Европе и Одбора за европске интеграције Народне скупштине.

Ова пракса парламентарног дијалога биће веома корисна за јачање политичког дијалога између Србије и Европске уније. Осим размена информација и процене актуелног стања у Србији кроз парламентарни рад, расправљаће се и о развоју процеса у Европској унији, проширењу, а посебно о стању у југоисточној Европи.

Дијалог ће се водити у Парламентарном одбору за стабилизацију и придруживање и представљаће својеврсни механизам консултација и парламентарног увида у спровођење обавеза које ће настати по основу Споразума. Парламентарни одбор је форум у коме ће се представници Народне скупштине Републике Србије и Европског парламента састајати и размењивати гледишта, у временским размацима и по правилима која сами утврде. Парламентарним одбором ће наизменично председавати представници Европског парламента и Народне скупштине.

Улога Народне скупштине у процесу придруживања Србије Европској унији добијаће на значају. Током времена ће започети својеврсна контролна улога Народне скупштине у процесу успешног и правилног спровођења свих преузетих обавеза из ССП, а посебно усклађивања законодавства Републике Србије са правним тековинама Заједнице.



14. Примена, тела и трајање ССП и Привремени споразум

Споразум о стабилизацији и придруживању почеће да се примењује на територији споразумних страна, што значи у Србији, с једне стране, као и на територијама на којима се примењују уговори о оснивању Европске заједнице и Европске заједнице за атомску енергију, с друге стране.

Споразумом ће се основати следећа тела, састављена од представника обеју споразумних страна:

- Савет за стабилизацију и придруживање, задужен за контролу спровођења,
- Одбор за стабилизацију и придруживање, који ће помагати Савету у обављању његових послова и који може да оснива пододборе,
- Парламентарни одбор за стабилизацију и придруживање, као форум за састајање и размењивање мишљења српских и европских парламентарца.

Стране ће одобрити овај Споразум у складу са одговарајућим поступцима ратификације у Народној скупштини Републике Србије, парламентима свих земаља-чланица Европске уније и у Европском парламенту. Споразум ће ступити на снагу првог дана другог месеца који следи после дана када су странке једна другу обавестиле о окончању поступака.

Споразум ће се склопити на неограничено време. Свака страна ће моћи да откаже овај Споразум уз обавештење друге стране о томе. У том случају ће Споразум престати да важи шест месеци од дана таквог обавештења.

Привремени споразум о трговинским и са њима повезаним питањима, садржаним у Споразуму о стабилизацији и придруживању активираће одредбе ССП-а о трговинским и саобраћајним односима Србије и Европске уније.

Привременим споразумом ступиће на снагу оне одредбе Споразума о стабилизацији и придруживању које се односе на:

- Успостављање зоне слободне трговине робама са Европском унијом,
- Почетак правног усклађивања законодавства Републике Србије у областима слободне трговине и заштите права интелектуалне својине, економске сарадње и друмског и транзитног саобраћаја.

За економију Србије Привремени споразум ће донети битне погодности:

- Створиће се правна сигурност тако да ће наши извозници моћи несметано да користе предности бесцаринског извоза у Европску унију. Тај уговорни однос неће моћи да се мења или укида једностраном одлуком Европске комисије,
- Поједноставиће се царинска процедура при извозном и увозном царињењу робе. Тиме ће се битно убрзати поступак царињења и смањити трошкови отпреме робе при извозу и увозу.



15. Шта и како после Споразума

Закључењем Споразума о стабилизацији и придруживању Србија ће постати придружена чланица Европске уније, што ће свакако бити ново поглавље у односима двеју страна. Придružено чланство ће бити важан корак за Србију у даљим напорима за приближавање ЕУ, али у исто време оно ће бити и велика одговорност. Та одговорност односиће се на примену и спровођење договореног Споразума, чиме ће започети свеобухватна реформа која се мора спровести како би једног дана Србија била спремна за чланство у Европској унији. Одговори на основна питања о спровођењу Споразума биће дати у Националном плану за спровођење Споразума о стабилизацији и придруживању.

Та основна питања су:

- Које мере ће бити потребне за спровођење Споразума?
- Како ће се те мере усвајати и примењивати?
- Ко ће бити одговоран за њихово усвајање и примену?
- У ком року ће оне морати да се донесу и примене?

Успешност спровођења Споразума биће једини критеријум за сигурније приближавање Европској унији. Зато је посебно важно да се Споразум и План примене прихвате као план реформи које стоје пред Србијом на путу њеног укључења у савремене европске структуре и токове.

Даљи циљеви Србије су да достигне ниво спремности за чланство до краја 2012. године. То значи да ће у наредних неколико година напори бити усмерени на потпуно усклађивање законодавства са правним тековинама Заједнице, као и на јачање институција које ће спроводити усвојене прописе. Потом следи прилагођавање економског система, како би се успоставила ефикасна тржишна економија и ојачала конкурент-

ност домаће привреде. Из овога се може закључити да спремност за чланство Србије у Европској унији није циљ сам по себи, него инструмент за модернизацију и опоравак Србије и њено активно укључење у светске токове.

